

SOSIAALITYÖN ARVOT JA ETIIKKA EKOSOSIAALIS- SESSA VIITEKEHYKSESSÄ

Kaisa Paroll
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Kokkolan yliopistokeskus
Chydenius
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kokkolan yliopistokeskus Chydenius / Avoin yliopisto
Tekijä Kaisa Paroll	
Työn nimi Sosiaalityön arvot ja etiikka ekososiaalisessa viitekehyksessä	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 24
<p>Tiivistelmä</p> <p>Ilmastokriisi on ajankohtainen ongelma, joka vaikuttaa yhä enenevässä määrin ympäristöömme ja koko ihmiskuntaan. Toimiin kriisin hillitsemiseksi on ryhdytty laajasti niin yksilöiden kuin yhteiskuntienkin tasolla. Myös eri ammattiryhmät, kuten sosiaalityö, on viime aikoina alkanut ottaa osaa keskusteluun toimista ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi.</p> <p>Tässä tutkielmassa tarkasteltiin millä tavoin ympäristöarvot kytkeytyvät sosiaalityön arvoihin ja etiikkaan, sekä mitä sosiaalityö voi tehdä ympäristöarvojen edistämiseksi. Tutkielma toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Sen aineisto koostuu yhteensä seitsemästä kotimaisesta ja kansainvälisestä artikkelista, sekä yhdestä väitöskirjasta. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta teorialähtöistä sisällönanalyysiä, ja toisen tutkimuskysymyksen osalta aineistolähtöistä analysointitapaa.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että ympäristöarvot ovat vahvasti liitoksissa sosiaalityön perusarvoihin oikeuksista, oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta. Nämä konkretisoituivat muun muassa luonnonvarojen tasapuolisena jakautumisena, mahdollisuutena tehdä ekologisia valintoja, sekä pohdintana luonnon ja ihmisen välisestä tasa-arvosta. Huomattavaa oli kuitenkin, ettei sosiaalityön kansainvälisissä tai suomalaisissa eettisissä ohjeistuksissa ja periaatteissa ole mainittu ympäristöä tai luontoa lainkaan. Tämä oli ristiriidassa sen kanssa, että kansainvälisessä ekososiaalisessa keskustelussa sosiaalityöllä nähtiin olevan melko keskeinen rooli konkreettisten ekologisten yhteiskuntamallien etsinnässä.</p> <p>Tuloksista ilmeni, että sosiaalityön olisi tulevaisuudessa otettava vahvempaa poliittisen toimijan roolia yhteiskunnan ohjaamiseksi kestävään kehitykseen ja ekologisempaan yhteiskuntamalliin. Sosiaalityöllä olisi mahdollisuuksia ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ohjata yksilöitä kohti ekologisempaa elämäntapaa lisäämällä tietoisuutta ja ymmärrystä ympäristöasioista. Tuloksissa esitellään myös muutamia konkreettisia ideoita joiden avulla sosiaalityö voisi tuoda ympäristöarvoja lähemmäksi asiakaskuntaa ja käytännön työtä, kuten kierrättäminen, yhteisöpuutarhojen perustaminen ja toimistojen sisustaminen luonnonmukaisesti.</p>	
Asiasanat: Ekologisuus, sosiaalityö, sosiaalityön arvot ja etiikka	

Säilytyspaikka: Kokkolan Yliopistokeskus Chydenius

Muita tietoja: Ohjaaja YTM Mira Välimaa

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Aineisto	14
------------	----------------	----

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	EKOLOGISUUS SOSIAALITYÖSSÄ.....	3
	2.1 Sosiaalityö.....	3
	2.2 Sosiaalityön arvot ja etiikka	6
	2.3 Ekologisuus ja ekososiaalisuus sosiaalityössä.....	8
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
	3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	10
	3.2 Kirjallisuuskatsaus	11
	3.3 Tutkimusprosessi	12
	3.4 Aineiston valinta- ja käsittelyprosessi.....	12
	3.5 Aineiston analyysi.....	14
4	TULOKSET	16
	4.1 Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityön arvoissa ja etiikassa.....	16
	4.2 Ekologisten arvojen edistäminen sosiaalityössä.....	18
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	21
6	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET.....	25

1 JOHDANTO

Ilmastokriisi on ongelma, jonka todellisuuteen ja vaikutuksiin ihmiskunta on viime vuosina yhä enenevässä määrin havahtunut. Myös eri ammattiryhmät, kuten sosiaalityö, ovat alkaneet kiinnittää ilmiöön enemmän huomiota ja pohtineet keinoja, joilla ne voisivat osaltaan osallistua kriisin hillitsemiseen. Sosiaalityö on tieteenalana tehnyt aiheeseen liittyvää tutkimusta jo useamman vuosikymmenen keskittyen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sen asiakkaissa ja työskentelyssä. Runsaasta tutkimuksesta huolimatta alan anti kriisin hillitsemiseksi näyttää toistaiseksi jääneen melko vähäiseksi. Vaikka sosiaalityö tunnistaa ilmastonmuutoksen globaalina ongelmana sekä tiedostaa sen vaikutuksen ihmisiin, näyttää se ristiriitaisesti antavan melko vähän tunnistusta ympäristöasioille omassa arvopohjassaan ja toimintaperiaatteissaan. (Boetto, 2016; Dominelli, 2014; Matthies & Närhi, 2014; Norton, 2011)

Tutkielmassani vastaan kysymyksiin: ”Miten ekososiaalinen viitekehys ilmenee sosiaalityön arvoissa ja etiikassa” sekä ”Miten sosiaalityö voisi edistää ekologisten arvojen toteutumista. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, sillä maapallomme ilmasto on lämmennyt ihmiskunnan aiheuttamien lisääntyvien hiilidioksidipäästöjen vuoksi 1880-luvulta lähtien. Lämpenemisen takia luonnonilmiöt, kuten jäätiköiden sulaminen, valtamerien lämpeneminen, sekä trooppiset myrskyt ja muut luonnonkatastrofit ovat lisääntyneet. (SYKE, 2017.) Lisääntyneillä luonnonilmiöillä taas on suora vaikutus ympäristöön: ne muuttavat eri eliölajien elinolosuhteita, tuhoavat herkkiä ekosysteemejä ja aiheuttavat eliölajien häviämistä. (SYKE, 2021a.)

Ilmastonmuutos vaikuttaa monin eri tavoin myös ihmiskuntaan itseensä. Se voi tuoda mukanaan terveysriskejä, kuten infektiosairauksia, vesivälitteisiä epidemioita, tai lämpöaalloista johtuvia fyysisiä haittoja. Äärimmäiset sääilmiöt voivat tuhota lisääntyessään asuinalueita, viljelyksiä, sekä rakennettua infrastruktuuria, jolloin puhtaan juomaveden ja ruoan saaminen hankaloituu. Luonnonilmiöiden runtelemilla alueilla asuvat ihmiset saattavat menettää kotinsa, toimeentulonsa ja pahimmassa tapauksessa jopa lähimmäisensä. Ilmastonmuutoksen tuomien haasteiden myötä

yhteisöjen ja yksilöiden elinolot heikkenevät tai ajautuvat kriisiin, mikä taas johtaa taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman heikkenemiseen ja eriarvoisuuden lisääntymiseen. (SYKE, 2021b; Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2021.)

Ilmastonmuutosta aiheuttavien yhä kasvavien hiilidioksidipäästöjen taustalla on ihmiskunnan lisääntyvän hyvinvoinnin tavoittelu talouskasvun avulla. Koko tämänhetkinen globaali talous nojaa ajatukseen kasvavan kulutuksen myötä nousevasta hyvinvoinnista, ja talouskasvusta on tullut kaikkien yhteinen päämäärä. Kapitalistiseen talousjärjestelmään kajoaminen on lähes tabu. Nyt olemme kuitenkin tilanteessa, jossa kehittyvien maiden kulutustason nousu uhkaa vaarantaa maapallon resurssien riittävyyden ja luonnon kestävyuden. (Riihinen, 2012, 30; Ranta-Tyrkkö, 2018, 2.) Jos ilmastonmuutosta halutaan jarruttaa, on ympäristön kuormitusta vähennettävä. On kuitenkin todennäköistä, että ilman vallitsevan taloudellisen ajattelumallin muutosta tätä ei voida saavuttaa (Matthies, 2019, 33-34.)

Kansainvälisten järjestöjensä kautta sosiaalityö on osaltaan sitoutunut toimimaan taloudellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, sekä ympäristön puolesta. Ilmastonmuutoksen mukana tuomat haasteet kohdistuvat usein raskaammin heikoimmassa asemassa oleviin, joiden oikeuksien puolustamiseen sosiaalityö on velvoitettu. Sosiaalityöhön liittyviä ympäristöasioita käsitelläänkin usein sosiaalityön lähtökohtana toimivien arvojen ja eettisten periaatteiden, oikeudenmukaisuuden ja osallisuuden, kautta. Näiden taustalla on ajatus ympäristöön liittyvien haittojen ja hyötyjen tasapuolisesta jakautumisesta, sekä yksilön oikeudesta ja kyvystä tehdä ympäristöön liittyviä valintoja. (Matthies, 2019, 33.)

Tutkielmani toteutan kirjallisuuteen perustuvana tutkielmana ja tutkimusmetodinä käytän kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineistoa analysoin sisällönanalyysillä, jossa olen hyödyntänyt sekä deduktiivista että induktiivista analysointitapaa sen mukaan, kumpaan tutkimuskysymykseen aineisto vastaa. Tutkimusaihetta käsittelen ekososiaalisen viitekehyksen kautta, jonka tarkoitus on tarkastella ihmistä elinympäristössään ja osana sitä (Matthies, 2019, 33). Ekososiaalisuuden lisäksi aiheelle tärkeitä käsitteitä ovat ekologisuus, sosiaalityö, sekä sosiaalityön arvot ja etiikka.

2 EKOLOGISUUS SOSIAALITYÖSSÄ

Jotta ymmärtäisi ympäristöasioiden ja sosiaalityön yhteyttä, on ensin ymmärrettävä mitä on sosiaalityö. Avaan työssäni aluksi sosiaalityön käsitettä: miten sosiaalityö on vuosien saatossa muotoutunut nykymuotoonsa, millaisia asioita siinä on painotettu ennen ja millaisia asioita siinä painotetaan nyt. Kerron sosiaalityötä ohjaavasta ideologiasta, sekä tarkoituksesta ja tavoitteista, joita se toiminnallaan ajaa. Avaan käsitettä sekä kansainvälisen että kansallisen määritelmän pohjalta. Toisessa alaluvussa kerron millä tavoin ympäristöasiat linkittyvät sosiaalityöhön ja mitkä ovat ekososiaalisuus-käsitettä määrittävät teoriat. Lopuksi käsittelen sosiaalityön arvoja ja etiikkaa, millä tavoin ne ohjaavat sosiaalityötä ja miten ne edelleen liittyvät ympäristöasioihin.

2.1 Sosiaalityö

Kun nykymuotoista sosiaalityötä tarkastellaan ammatillisena toimintana, paikantuu sen synty kaupungistuneen yhteiskunnan muotoutumiseen ja teollistumiseen. Kaupungistuminen ja teollistuminen toivat mukanaan sosiaalista turvattomuutta ja köyhyyttä, joiden ratkaisemiseen perinteinen avustus- ja kontrollityö eivät enää riittäneet. Vapaaehtoisen hyväntekeväisyyden kyky vastata uusiin haasteisiin havaittiin pian riittämättömäksi, jolloin alkoi muotoutua ajatus auttamisen organisoitumisesta ja systemaattisuudesta. (Raunio, 2009, 11-12.)

Merkittävimpana modernin sosiaalityön kehitykselle voidaan pitää Iso-Britanniassa 1860-luvulla perustettua Charity Organisation Societyä (COS), jonka tavoitteena oli epäsäännöllisen hyväntekeväisyyden systematisoiminen ja ammatillistaminen. Charity Organisation Societyssa ongelmaksi nähtiin löyhä, pelkästään armeliaisuuteen perustuva avun antaminen, jolloin työ ei välttämättä kohdentunut vain sen todellisessa tarpeessa oleviin. Järjestön mukaan ilman omaa syytään heikompaan asemaan ajautuneet tuli erottaa niistä, joiden köyhyys oli itse aiheutettua. Avustaminen

perustui tarkkaan tarpeiden tutkimiseen ja tietojen keräämiseen, jonka rationalisoiduksi ja tehostamiseksi tarvittiin koulutusta. COS:ssa toimineen Mary Richmondin (1861 - 1928) teos *Social Diagnosis* (1917) oli ensimmäinen ammatillisen sosiaalityön systemaattinen esitys. Richmond korosti systemaattisten menetelmien käyttämistä ja sosiaalisten ongelmien diagnosoimista. Diagnoosin tuli perustua eri lähteistä saatavaan, monipuolisesti asiakkaan tilannetta kuvaavaan tietoon, joka huomioi sosiaalisten tekijöiden merkityksen ongelmiin puututtaessa. Richmond käytti työstä käsitettä ”social case work”, tapauskohtainen sosiaalityö. Hän korosti mallissaan työntekijän roolia asiakkaan ongelmien asiantuntijana, jossa asiakkaan itsensä osaksi jäi työn kohteena oleminen. (Raunio, 2009, 12-13.)

Richmondin kanssa samoihin aikoihin settlementiliikkeessä vaikuttanut Jane Addams (1860-1935) tarjosi ammatillisuudelle vaihtoehtoisen suuntautumisen. Addams korosti settlementiliikkeen toiminnassa auttajan ja autettavan välistä suhdetta, jossa molemmat osapuolet oppisivat toisiltaan. Ongelmia lähestyttiin kristillisen palvelun näkökulmasta korostaen sosiaalisen yhteistoiminnan merkitystä. Asiakas ei ollut enää pelkkä toimenpiteiden kohde, vaan omaehtoisesti toimiva kumppani. Silloisen sosiaalityön lähtökohtana tuli Addamsin näkemyksen mukaan olla köyhien arkipäivään liittyvä työskentely, jossa aineellisen avustamisen ohella tehtäväksi ajateltiin köyhien kouluttaminen, heidän voimavarojensa vahvistaminen, sekä puolesta puhuminen. Sosiaalityöntekijän rooli näyttäytyi asiakkaan arjessa mukana eläjänä, naapurina tai jopa ystävänä. (Raunio, 2009, 15-17; Toikko, 2005, 96.)

Lähes vastakkaisena suuntauksena Addamsin näkemyksille vaikutti 1800-luvun lopulla myös sosiaalireformistinen keskusteluseura The Fabian Society. Sosiaalireformistisessa seurassa katsottiin, että yksilöllinen avustaminen oli merkityksetöntä laajaksi muodostuneen köyhyyden lievittämisessä. Sosiaalireformistien mukaan pysyvää parannusta ei ollut mahdollista saada aikaan ilman laajaa sosiaaliturvajärjestelmää, ja ongelmien ratkaisemiseksi tarvittiin yleisiä, koko yhteiskuntaa koskevia sosiaalisia reformeja. Sosiaalireformismi tähtäsi yhteiskunnan rakenteista ja instituutioista lähtevään sosiaalipoliittiseen muutokseen, jonka pohjalta on kehittynyt myös ajatus tämän päivän hyvinvointivaltioista. (Raunio, 2009, 17-18.)

Suomalaisen sosiaalihuollon kehitys on historiantutkimuksessa jäsennetty köyhäinhoitoon (1922), alkoholisti- ja irtolaishuoltoon (1936) sekä lastensuojelun (1936), joilla on lakisääteisinä toimeenpanoina ollut työskentelytavan näkökulmasta asiakkaiden elämää kontrolloiva luonne. Sosiaalivastuut ja -palvelut ovat 1940-luvulta lähtien muuttaneet työskentelyä kontrolloivasta palvelevampaan muotoon ja laajentaneet asiakaskuntaa. (Harjula, 2020, 48.) Toisen maailmansodan jälkeiset demokratia palauttavat ja oikeusvaltiota vahvistavat toimenpiteet organisoivat uudestaan myös sosiaaliturvaa, jonka myötä nousi uusi poliittinen ajattelu hyvinvointivaltiosta

ja julkisista sosiaalipalveluista kansalaisten elämän turvaajana. (Rauhala & Harrikari, 2020, 86.)

Vaikka osa edellä mainituista suuntauksista onkin sellaisenaan syrjäytynyt modernin sosiaalityön käsityksestä, on niillä edelleen siihen monia yhtymäkohtia. Tämän päivän sosiaalityössä korostetaan yhä työntekijän ja asiakkaan tasavartaista vuorovaikutussuhdetta, sekä asiakkaan osallisuutta oman päätöksenteon ja toimijuuden kautta. Suomalaiselle sosiaalityölle merkittävää on ollut myös reformistiseen perinteeseen liittyvä näkemys ammatillisen toiminnan rakentumisesta julkisen sektorin varaan. Ulkomaalaisesta perinteestä poiketen suomalaissa sosiaalityössä korostetaan organisaation merkitystä toiminnan perustana. Varsinkin ennen nykymuodon vakiintumista keskeisiksi vaikuttaneiksi perinteiksi voidaan nimetä ongelma- ja järjestelmäkeskeisyys, jossa ensimmäisessä työskentelyn lähtökohtana oli yksittäisen asiakkaan tai perheen ongelma, ja jälkimmäisessä hallinnollinen järjestelmä. Molemmat korostivat ammatillisuuden ja koulutuksen merkitystä, mutta niiden työskentelytavat olivat erilaiset: ongelma-keskeisessä keskityttiin teoreettisiin ja metodisiin näkemyksiin, kun taas järjestelmäkeskeisessä lakiin ja hallinnollisiin ohjeisiin. (Raunio, 2009, 18-19.)

Nykymuotoista sosiaalityön ammatillista toimintaa jäsennetään usein teorian, arvojen ja käytäntöjen kautta. Sosiaalityön kansainväliset järjestöt määrittivät sosiaalityön vuonna 2014 seuraavasti:

”Sosiaalityö on professio ja tieteenala, jolla edistetään yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten ja yhteisöjen voimaantumista ja valtaistumista. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, kollektiivisen vastuun sekä moninaisuuden kunnioittamisen periaatteet ovat keskeisiä sosiaalityössä. Sosiaalityö kiinnittyy sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin sekä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tietoon. Sosiaalityössä työskennellään ihmisten ja rakenteiden parissa elämän ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.”¹

Sosiaalityön yliopistokoulutuksen yksiköiden muodostaman yhteistyöverkoston Sosnetin määritelmässä sosiaalityön sanotaan olevan toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää hyvinvointia, yksilöiden toimintakykyisyyttä ja yhteisöjen toimivuutta. Työtä kuvataan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla tapahtuvaksi muutostyöksi, joka perustuu sosiaalisten ongelmien arviointiin ja ratkaisuprosesseihin. Lisäksi Sosnetin määritelmässä mainitaan sosiaalityön olevan yliopistokoulutuksen saaneen ammattihenkilön toimintaa, ja tämän toiminnan perustuvan tieteellisesti tutkittuun tietoon. (Sosnet, 2021)

---

¹ Sosnet 2021

2.2 Sosiaalityön arvot ja etiikka

Sosiaalityö asemoidaan useimmiten heikommassa asemassa tai vaikeassa elämäntilanteessa olevien auttamiseen pyrkiväksi instituutioksi. Sen eettisenä periaatteena on tukea ihmisiä, jotka joutuvat kohtaamaan haasteita esimerkiksi syrjäytymisen, etnisyyden, köyhyyden tai rikoksiin ajautumisen kanssa. Sosiaalityön eetos luo työlle periaatteet ja moraaliset lähtökodit, joiden pohjalta rakennetaan sen toiminnan oikeutus, mutta myös velvollisuus. Auttamisen velvollisuuden rinnalle sosiaalityön arvopoliitiikkaan on nostettu myös ammattilaisen henkilökohtainen vastuu, joka velvoittaa sosiaalityöntekijää loogiseen päättelyyn ja eettiseen harkintaan. Se velvoittaa pohtimaan päätöksenteon inhimillisyyttä, tarkoituksenmukaisuutta, sekä toimien mahdollisia seurauksia. (Niemelä, 2016, 100-101.)

Arvoja ja etiikkaa pidetäänkin tärkeimpänä lähtökohtana sosiaalityön ammatilliselle toiminnalle. Arvojen ajatellaan olevan olettamuksia ja uskomuksia siitä, mikä on ihmiselle toivottavaa tai hyvää. Ne eivät ole väitteitä siitä millainen maailma on, vaan millainen sen tulisi olla. Arvot saavat ilmauksensa sosiaalityön eettisissä periaatteissa, jotka ilmentävät ammattikunnan kannanottoa siihen, millaisia sosiaalityön toiminnan perustavien lähtökohtien tulisi olla. Sosiaalityöllä ei varsinaisesti ole ”omia” arvoja ja eettisiä periaatteita, vaan ne muodostuvat yleisesti hyväksytyistä modernin yhteiskunnan arvoista. (Raunio, 2009, 82-85.)

Erik Blennbergerin (2000) mukaan sosiaalityön arvoperustasta voidaan nostaa esiin muutamia avainkäsitteitä, kuten ihmisarvo, solidaarisuus, humanisuus ja inhimilliset oikeudet. Nämä ilmentävät modernin eurooppalaisen ihmiskäsityksen arvomaailmaa, ja voidaankin sanoa että ne ovat peräisin länsimaisesta ja kristillisestä perinteestä. Kansainvälisen määritelmän (International Federation of Social Workers IFSW, 2018) mukaan sosiaalityön arvojen juuret ovat demokraattisissa ja humaaneissa ihanteissa, joita ovat muun muassa ihmisten tasa-arvon ja ihmisarvon kunnioittaminen. Nämä arvot ilmaisevat sekä sosiaalityön inhimillistä että yhteiskunnallista lähtökohtaa. Sosiaalityön ammatillinen toiminta ei varsinaisesti pyri edistämään näitä arvoja, vaan lievittämään niiden vastakohtien, kuten syrjinnän, riiston ja alistamisen vaikutuksia. Sen tehtävänä on kunnioittaa ihmisten itsemääräämisoikeutta ja vapautta, sekä tukea ja edistää itsenäistä selviytymistä ja voimavarojen käyttämistä. Vuonna 1926 järjestetyssä Pariisin konferenssissa sosiaalityön kansainvälisen yhteistyön lähtökodiksi määriteltiin Jane Addamsin näkemykset rauhasta ja oikeudenmukaisuudesta (International Federation of Social Workers, 2018; Rauhala & Harrikari, 2020, 83; Raunio, 2009, 86-87.)

Sosiaalityössä etiikan viittaa sääntöihin ja menettelytapoihin, jotka on laadittu toiminnan säätelämiseksi. Toiminnan eettisyyttä voidaan siis arvioida siltä kannalta vastaako se sääntöjä. Eettisten ohjeiden tehtävänä on opastaa sosiaalityön

ammattilaisia eettisten päätösten tekemisessä joko sääntelemällä toimintaa yksityiskohtaisesti tai lisäämällä eettistä tietoisuutta. Niiden tarkoituksena on suojata asiakkaita. Erityisen tärkeitä eettisistä ohjeista tulee silloin, kun sosiaalityöntekijä tekee intervention haastavassa tilanteessa olevan ihmisen elämään. Koska työntekijä käyttää interventiossa yhteiskunnallisen organisaation antamaa valtaa, edellyttää eettisesti toimiminen toiminnan arvioimista eettisiä periaatteita vasten. Eettisten periaatteiden noudattaminen on sosiaalityön kaltaisessa, vaativaa ongelmanratkaisua vaativassa toiminnassa erittäin merkittävässä asemassa. (Raunio, 2009, 90-98.)

Kaikkien sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian ammattieettinen lautakunta kertoo sosiaalialan tärkeimmiksi arvoiksi ja ammattietiikan lähtökohdiksi ihmisoikeudet, ihmisarvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden. Eettisten periaatteiden sisältöön se on jaotellut kuuluvaksi ihmisen oikeuden ilmaista tunteita ja kielteisiä kokemuksia, luottamuksen ja arvostavan vuorovaikutuksen, osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden, ihmisen ottamisen huomioon ainutlaatuisena kokonaisuutena, vahvuuksien ja voimavarojen huomioimisen, oikeuden osuuteen voimavaroista, yhdenvertaisuuden, epäoikeudenmukaisuuden ja syrjinnän vastustamisen, sekä erillaisuuden hyväksymisen. (Talentia, 2017, 7.)

Sosiaalialalla eettisyys rakentuu jatkuvasta pohdinnasta ja keskustelusta muuttuvassa toimintaympäristössä. Eettiset ohjeet eivät kuitenkaan anna suoria vastauksia erilaisiin eettisiin ristiriitoihin tai siihen miten tilanteissa tulisi toimia, vaan ohjaavat sosiaalityöntekijää pohtimaan omien velvollisuuksiensa ja asiakkaan oikeuksien välistä suhdetta. Ammattietiikka on siten lakia laajempi käsitä, sillä se ohjaa koko sosiaalityön toimintaa ja siihen liittyviä ratkaisuja. Päätöksenteko ja harkinta eivät kuitenkaan ole vain yksittäisen sosiaalityöntekijän vastuulla, vaan keskusteluun ja pohdintaan tulee osallistua koko työyhteisön ja organisaation. (Talentia, 2017, 7-8.)

Sosiaalityön arvoja ja etiikkaa sivuavat myös ympäristöarvot, jotka ovat pohdintaa ihmisen suhteesta luontoon. Ihmisarvo ja -oikeudet tunnustetaan sosiaalityössä kiistattomasti, ja ilmastokriisin myötä niiden rinnalle on alettu nostaa myös luonnon ja ympäristön arvo. Ilmiö ei ole liitoksissa pelkästään sosiaalityön tieteenalaan, vaan keskustelua ympäristön itseisarvosta ja ihmisen oikeudesta luonnonvaroihin käydään globaalisti yli ammattirajojen, uskontojen ja kansallisuuksien. Ilmastonmuutoksen aiheuttaessa yhä enemmän ja vakavampia ympäristökatastrofeja on ympäristöarvojen merkitys kasvanut. Ne ovat nousseet tärkeäksi poliittiseksi kysymykseksi, jotka koskettavat koko ihmiskuntaa. (Gray & Coates, 2011, 244-246.)

2.3 Ekologisuus ja ekososiaalisuus sosiaalityössä

Ekologia tulee kreikan kielen kotia ja taloutta tarkoittavasta sanasta *oikos*, sekä oppia tarkoittavasta sanasta *logos*. Se on eliöiden ja ympäristön välisiä suhteita tutkiva luonnontiede, joka tuottaa tietoa elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutuksesta. Ekologia voidaan ryhmittää muun muassa kasvi-, eläin- ja bioekologiaan. Sen tarkoituksena on auttaa ymmärtämään, kuinka luonto ympärillämme toimii. Ekologia käsitteenä on kuitenkin laajentunut yleiskielessä tarkoittamaan muutakin kuin tiukasti biotieteisiin kuuluvaa tieteenalaa. Ekologiasta ja ekologisuudesta puhuttaessa saatetaan tarkoittaa usein ennemminkin aatesuuntaa, elämäntapaa tai muuta ympäristön huomioivaa kehitykseen tähtäävää toimintaa. (Pimm & Smith)

Kun yhteiskunnallisessa sosiaalipoliittisessa keskustelussa korostetaan ympäristöasioita, tavataan niistä puhua *ekososiaalisessa* viitekehyksessä. Ekososiaalisuus on kuitenkin käsitteenä vielä melko vakiintumaton ja sen tulkinta on moninaista. Yhteistä näille tulkinnoille on, että ekososiaalisella viitataan kokonaisvaltaiseen toimintatapaan, jossa huomioidaan ihmisen fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö. Näkemyksissä korostuu elinympäristön vaikutus ihmiseen, sekä vastavuoroisesti ihmisen toiminnan vaikutus elolliseen ja elottomaan elinympäristöön. Ajatellaan, että ekologisesti kestävämmät ratkaisut aiheuttavat lopulta myös sosiaalisesti haitallisia seurauksia, minkä vuoksi ympäristö on merkityksellinen ihmisen selviytymiselle ja hyvinvoinnille. (Helne & Silvasti, 2012, 14-15.)

Ekososiaalinen viitekehys on yksi sosiaalityön ja ympäristön välisen suhteen jäsentämistapa, jota on käytetty kotimaisessa tutkimuksessa muun muassa Kati Närhen ja Aila-Leena Matthiesin toimesta (Matthies & Närhi, 2014; Matthies & Närhi, 1998; Närhi, 2004). Matthies ja Närhi tutkivat ekososiaalisuutta kahden teoreettisen suuntauksen, systeemiteorian ja ekokriittisyyden, kautta. Näiden avulla sosiaalityössä pystytään eri tavoin tarkastelemaan ihmisen ja ympäristön välisen vuorovaikutussuhteen, sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyyskysymyksiä. Systeemiteoreettinen näkökulma korostaa sosiaalisen ympäristön tärkeyttä ihmisen hyvinvoinnille, sekä painottaa sosiaalityön toiminnassa kokonaisvaltaista ajattelutapaa. Näiden ajatellaan auttavien sosiaalityöntekijää hahmottamaan asiakkaan hyvinvoinnin ja ympäristön välisiä ongelmia ja resursseja, sekä systeemien välisiä kompleksisuuksia. Systeemiteoria ei analysoi tai ota kantaa ihmisten ja ympäristön väliseen häiriötekijään, vaan tavoittelee näiden tasapainoa. Sosiaalityön tehtävänä nähdään siis ihmisen sopeuttaminen sosiaaliseen ympäristöön ja siinä tapahtuviin muutoksiin. (Närhi, 2015, 322-323.)

Ekokriittisen näkökulman juuret ovat nykyaikaisen yhteiskunnan ekologisessa liikkeessä, jossa sosiaalipolitiikan perinteinen sosiaalinen kysymys on laajentunut ekologisen tietoisuuden kasvaessa ekososiaaliseksi kysymykseksi. Ympäristöasioiden merkityksen noustessa myös sosiaalipolitiikka ja sosiaalityö ovat herkistyneet

näkemään ympäristöongelmat ja sosiaaliset ongelmat osana modernin yhteiskunnan haasteita. Ekokriittinen näkökulma kyseenalaistaa koko länsimaisen jatkuvan talouskasvua tavoittelevan yhteiskuntamallin, joka perustuu luonnon voimavarojen hyväksikäyttöön taloudellisen voiton varmistamiseksi. Ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin tasapainottamiseksi tarvitaan yksilöiden valintojen lisäksi myös yhteiskunnallisten rakenteiden muutosta. Sosiaalityöltä vaaditaan ekokriittisen näkemyksen mukaan sekä oman toiminnan, yhteiskunnallisen kehityssuunnan, että luontosuhteen reflektointia. (Närhi, 2015, 322-323.)

Kansainvälisesti ekososiaalisen viitekehyksen sisällä tutkitaan nykyään esimerkiksi sosiaalityön roolia erilaisten ympäristökatastrofien ja laajempien ympäristöilmiöiden osalta. Tutkimusta on tehty myös kestävän toimeentulon ja ympäristöoikeuden mukaisuuden teemojen tiimoilta. Ympäristön, luonnon ja ihmisen välisen suhteen kysymykset ovat lopulta sosiaalityön peruskysymyksiä liittyen tasa-arvoon, elinoloihin ja oikeudenmukaisuuteen. Ekososiaalinen viitekehys antaa sosiaalityölle uusia näkökulmia ja enemmän mahdollisuuksia muutostyön perinteisiin, joissa luonto - monessa merkityksessään - on otettu huomioon. (Närhi, 2015, 325-326.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella ekologisuuden ja ekososiaalisuuden ilmenemistä sosiaalityössä. Olen rajannut aiheen sosiaalityön arvoihin ja etiikkaan, sekä siihen miten ne heijastuvat edelleen sosiaalityön käytäntöihin. Tarkastelen aihetta sosiaalityöhön liittyvän tutkimuksen ja kirjallisuuden pohjalta. Ekososiaaliseen sosiaalityöhön liittyvää tutkimusta on viime vuosina tuotettu yhä enemmän, ja kansallisesti siihen on keskitytty erityisesti Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa. (esim. Matthies, 2019; Matthies & Närhi, 2014; Matthies, Peeters, Hirvilammi & Stamm, 2020; Närhi, 2015; Närhi, 2004) Kansainvälisesti aihetta ovat tutkineet muun muassa Heather Boetto (2016), Lena Dominelli (2014), Christine Lynn Norton (2011), sekä Christine Marlow ja Colin Van Rooyen (2001).

Tutkielmassani käsittelen aihetta sekä kotimaisen että kansainvälisen aineiston kautta, ja pohdin kuinka sosiaalityö voisi tuoda kansainvälisiä ajatusmalleja ja toimintatapoja osaksi omaa ekososiaalista viitekehystään. Pysin tuottamaan tietoa siitä, millä tavoin sosiaalityöntekijät voisivat huomioida ympäristökysymykset omassa työssään, ja minkälaisia vaikutusmahdollisuuksia sosiaalityöllä on ympäristöasioihin. Vastaan tutkielmassani kahteen tutkimuskysymykseen:

1. Miten ekososiaalinen viitekehys ilmenee sosiaalityön arvoissa ja etiikassa?
2. Miten sosiaalityö voisi edistää ekologisten arvojen toteutumista?

3.2 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodi, joka rakentaa kirjallisuuteen pohjautuen kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta. Sen tavoitteena on sekä kehittää olemassa olevia teorioita että rakentaa uutta. Lisäksi sen avulla pystytään arvioimaan teoriaa, tunnistamaan ongelmia tai seuraamaan jonkin tietyn teorian historiallista kehitystä. Metodina kirjallisuuskatsausta voi käyttää sekä kvalitatiivissa että kvantitatiivissa tutkimuksissa, tai näiden yhdistelmissä. Kirjallisuuskatsaus on tutkimustekniikka, jossa tutkitaan jo tehtyjä tutkimuksia, eli kootaan aikaisempia tuloksia jotka toimivat pohjana uusille tutkimustuloksille. Fink [2005] määrittelee kirjallisuuskatsauksen täsmälliseksi ja toistettavaksi menetelmäksi, jolla tunnistetaan, tiivistetään ja arvioidaan valmiina olevaa ja julkaistua tutkimusaineistoa. (Salminen, 2001, 3-5 [Fink 2005].)

Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kolmeen perustyyppiin: kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja meta-analyysiin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi useimmiten käytetyistä tyypeistä sen metodisen keveyden takia. Sitä eivät rajaa tiukat ja tarkat säännöt, ja sen tutkimuskysymykset voivat olla väljempää kuin muissa kirjallisuuskatsauksen tyypeissä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan esimerkiksi kuvata valittua aihealuetta laaja-alaisesti tai pyrkiä luokittelemaan jonkin ilmiön ominaisuuksia. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus taas on tiivistelmä jonkin tietyn aihepiirin aikaisemmista tutkimuksista. Sen avulla kartoitetaan aiheesta käytyä keskustelua ja nostetaan esiin tieteellisten tulosten kannalta tärkeitä tutkimuksia. Systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle ominaista on runsas tutkimusmateriaalin määrä, jota pyritään tiivistämään asettaen sitä samalla historialliseen ja oman tieteenalan kontekstiin. Kolmas kirjallisuuskatsauksen tyyppi on meta-analyysi, joka voidaan jakaa kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen meta-analyysiin. Kvalitatiivinen meta-analyysi jaetaan vielä metasynteesiin, joka on metodillisesti hyvin lähellä systemaattista kirjallisuuskatsausta. Sen tarkoituksena on yhdistellä ja vertailla samaa aihealuetta tutkivat tutkimuksia. Metayhteenvedon tulosten tiivistämisessä taas käytetään kvantitatiivisia menetelmiä pysyen kuitenkin pääosin kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvantitatiivisen meta-analyysissä käytetään nimensä mukaisesti tilastollisia menetelmiä, ja sen vahvuutena on numeeristen tulosten tuottaminen. (Salminen, 2011, 6-15.)

Tutkielmani menetelmäksi olen valinnut kuvailevan kirjallisuuskatsauksen sen metodisen väljyyden vuoksi. Tutkimuskysymysteni pyöriessä hyvin abstraktien aihealueiden, eli arvojen ja etiikan ympärillä, voisi tarkkojen ja tiukkarajaisten tutkimusmetodien valinta ja käyttö vaikuttaa aineiston tulkintaan sitä liikaa rajaten. Tutkimukseni tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan ekososiaalisen viitekehyksen ilmenemistä sosiaalityön arvoissa ja etiikassa, johon kuvaileva kirjallisuuskatsaus metodina sopii parhaiten.

3.3 Tutkimusprosessi

Tutkimusprosessin olen aloittanut valitsemalla mielenkiintoisen tutkimusaiheen ja tekemällä ympäristön ja sosiaalityön yhdistäviä koehakuja varmistaakseni, että tutkitavasta aiheesta löytyy tarpeeksi tutkittua tietoa. Prosessin aluksi tein kattavan alkukartoituksen tutustumalla muihin aiheesta tehtyihin kirjallisuuskatsauksiin ja pro gradu -töihin, joista sain alustavan kuvan käsiteltävästä aiheesta. Lisäksi kävin läpi niiden lähdeluetteloita ja tutustuin niissä esiintyviin laadukkaisiin lähteisiin. Tämän myötä täsmentyi myös oma teoreettis-käsitteellinen viitekehyseni. Aihealueeseen tutustumisen myötä muodostin kaksi tutkimuskysymystä, joihin vastaan kirjallisuuskatsauksen avulla.

Alkukartoituksen jälkeen valitsin tutkielmalleni sopivat hakutermit ja käytettävät tietokannat. Tietokannoista tehtyjä hakuja olen kuvannut tarkemmin aineiston valinta- ja käsittelyprosessissa. Valituilla hakutermeillä löytyi aineistoa joka oli mielestäni riittävää sekä laadultaan että määrältään. Tämän jälkeen laadin tutkimussuunnitelman, jossa kuvasin tutkimuksen lähtökohtia kertomalla tutkimuskohteenani olevasta ilmiöstä ja kontekstista, jossa se esiintyy. Tutkimussuunnitelmaa laatiessani kävin edelleen läpi aineistoa suunnitellen sen pohjalta toteuttamistapoja, eli miten käsitelisin aineistoa ja kuinka raportoisin tuloksia. Tarkemman aineiston valinnan jälkeen selkiytyivät myös analyysimenetelmät. Aineistoa analysoidessani muutin vielä hieinan toista tutkimuskysymystäni vastaamaan paremmin aineistosta nousevia tuloksia. Aineiston tarkemmat analyysit ja tulosten tulkinnan myötä tarkentui vielä tulosten raportointityyli, jonka päätin jakaa kahteen eri alalukuun sen mukaan, miten ne vastasivat tutkimuskysymyksiin.

Olen pyrkinyt noudattamaan kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa hyviä tutkimuseettisiä periaatteita tutkimuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja raportoinnissa. Olen pyrkinyt analysoimaan aineistoa objektiivisesti ja kriittisesti, sekä raportoimaan tuloksista luotettavasti. Prosessin aikana olen saanut tutkimuksestani palautetta opettajalta ja muilta opiskelijoilta, jotka ovat kanssani arvioineet työn eettisyyttä ja luotavuutta sen edetessä.

3.4 Aineiston valinta- ja käsittelyprosessi

Aloitin aineiston etsimisen tutustumalla useisiin sähköisiin tietokantoihin, kuten JYKDOK:iin, kotimaiseen artikkeliviitetietokantaan ARTO:on, kirjastojen yhteistietokantaan Melindaan ja SAGE Knowledge:en. Lisäksi tein hakuja Google Scholarin, Sosiaalipoliittisen yhdistyksen ja Sosiaalityön tutkimuksen seuran julkaiseman

tieteellisen aikakauslehden Januksen arkiston, sekä Sosiaalilääketieteellisen aikakauslehden arkiston kautta. Tiedonhaussa käytin hakusanoina sanoja *sosiaalityö*, *ekososiaalisuus*, *ympäristö* ja *eettisyys*, sekä englanninkielisiä vastineita *social work*, *ecosocial*, *environment*, *ethics* ja *green social work*.

Ensimmäisen hakukierroksen tein ilman tarkempia rajauksia, jolloin edellä mainituilla hakusanoilla tuloksia tuli todella paljon. Käyttäessäni esimerkiksi Google Scholarissa suomenkielisiä hakusanoja *sosiaalityö* ja *ympäristö*, löytyi hakutuloksia 17 100 kappaletta. Vaihtaessani hakusanoiksi *sosiaalityö* ja *ekososiaalinen*, pienentyi tulosten määrä 354:än. Vastaavasti JYKDOKin kautta samoilla hakusanoilla tuli ensin 722 tulosta, ja toisella haulla 34 tulosta. Englanninkielisillä hakusanoilla *social work* ja *environment* hakutuloksia löytyi Google Scholarin kautta 5 500 000, ja sanoilla *ecosocial* ja *social work* tuloksia tuli 20 500 kappaletta.

Koska Google Scholarin hakutuloksia löytyi niin paljon, rajasin pois ennen vuotta 2010 kirjoitetut tulokset. Tuloksia tuli edelleen yli tuhat, mikä on melko suuri määrä. Google Scholarin hakutyökalu ei anna rajata tuloksia kovin tarkasti, joten mukana oli paljon myös ei-tieteellisiä artikkeleita. Yhdistelin eri hakusanoja, jonka jälkeen lajittelin hakutulokset osuvuuden perusteella. Päädyin poimimaan talteen aineistoja sen mukaan, kuinka hyvin niiden otsikko ja tiivistelmä sopivat tutkimuskysymyksiini. Vaikka hakutuloksia näytti alussa tulevan paljon, muuttui niiden relevanssi nopeasti heikommaksi tuloksia selatessa. Hakutuloksissa alkoi esiintyä artikkeleita muun muassa työttömyyteen tai koulutukseen liittyen, ja koska ne eivät liittyneet suoraan tutkimuskysymyksiini, rajasin ne aineistostani pois.

Määrittelin mukaan ainoastaan avoimesti saatavilla olevat artikkelit. Aineistoa on siis rajattu esimerkiksi maksullisuuden perusteella. Hyväksyin aineistoon tieteellisiä artikkeleita, väitöskirjoja ja kokoelmateoksessa julkaistuja artikkeleita. Pois rajasin opinnäytetyöt, kandidaatintutkielmat ja pro gradu -tutkielmat. Julkaisukieleksi valitsin suomen ja englannin, sillä näillä pystyisin käsittelemään aineistoani riittävän tarkasti.

Rajausten jälkeen minulle jäi kolmetoista artikkelia ja kaksi väitöskirjaa, jotka luin läpi. Perehtyessäni niihin tarkemmin poissuljin aineistoistani vielä ne, joiden sisältö ei vaikuttanut vastaavan riittävällä tavalla tutkimuskysymyksiini. Tarkemman perehtymisen jälkeen valitsin aineistooni kahdeksan seuraavaa lähdettä:

TAULUKKO 1 Aineisto

AINEISTO	Tutkimuksen tyyppi	Tutkittava aihe
Dominelli, L. 2014. Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators	Tieteellinen artikkeli/International Social Work 2018 Vol. 61 (4)	Ympäristöoikeudenmukaisuuden sisällyttäminen nykyajan yhteiskuntaan ja osallistavaan sosiaalityöhön
Gray, M. & Coates, J 2011. Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world	Tieteellinen artikkeli/International Journal of Social Welfare 2012 Vol. 21	Millaisia eettisiä perusteita sosiaalityölle löytyy ympäristöetiikasta.
Matthies, A.-L. 2019. Kohti kestäväää taloutta: ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön	Artikkeli kokoelmateoksessa/Avauksia taloussosiaalityöstä	Taloussosiaalityön näkökulma ympäristöasioissa
Matthies, A.-L. & Närhi, K. 2014. Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.	Artikkeli kokoelmateoksessa	Ekososiaalisen viitekehyksen historiallinen määrittely sosiaalityössä
Molyneux, R. 2010. The Practical Realities of Ecosocial Work: A Review of the Literature	Tieteellinen artikkeli/Critical Social Work, 2010 Vol. 11 (2)	Kirjallisuudesta nouseva mielipide sosiaalisen ja ympäristöllisen oikeudenmukaisuuden yhteydestä
Närhi, K. 2004. The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work	Väitöskirja/Jyväskylän yliopisto 2004	Ekososiaalinen viitekehys ja haasteet sosiaalityön asiantuntijuudelle
Norton, C. L. 2011. Social work and the environment: An ecosocial approach	Tieteellinen artikkeli/International Journal of Social Welfare 2012 Vol. 21	Sosiaalityön systeemit ekososiaalisessa viitekehyksessä
Peeters, J. 2011. The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice	Tieteellinen artikkeli/International Journal of Social Welfare 2012 Vol 21	Sosiaalityön mahdollisuudet kestäväen yhteiskunnan luomisessa

3.5 Aineiston analyysi

Olen käyttänyt tutkielmani aineiston analyysissä sisällönanalyysiä, joka on laadullisen aineiston analyysimenetelmä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan aineiston tiivistämistä niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan yleistävästi ja lyhyesti kuvailla, tai että ilmiöiden väliset suhteet saadaan esille. Se on menetelmä, jonka avulla dokumenteista tehtyjä havaintoja ja analyysijä voidaan kuvata tai selittää sellaisenaan. Sisällönanalyysille on olennaista samankaltaisuuksien ja eriävyyksien erottaminen tutkimusaineistosta. Sisällönanalyysissä aineiston analysointiin voidaan käyttää kahta tapaa. Nämä ovat induktiivinen eli aineistolähtöinen tapa, jossa vastauksia luokitellaan aineistosta itsestään nousevin perustein, sekä deduktiivinen eli teorialähtöinen tapa,

jossa luokittelu perustuu teoreettiseen viitekehukseen. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001, 21-30.)

Aloitin analyysiprosessin valitsemalla analyysiyksiköksi ajatuskokonaisuuden, sillä tutkimani ilmiö on aiheena hyvin abstrakti ja oletin sen kuvailun vaativan useampia lauseita. Olin jo aineiston valintavaiheessa lukenut sen läpi useita kertoja, joten minulla oli syntynyt siitä jonkinlainen esiyymmärrys. Tämän myötä tiesin, että minun tulisi käyttää analyysiprosessissa sekä teorialähtöistä että aineistolähtöistä tapaa. Teorialähtöistä tapaa käytin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamisessa, sillä sen pohjana toimi sosiaalityön arvoista ja etiikasta nouseva teoreettinen viitekehys, eli tieto siitä mitä arvot ja etiikka ylipäättään ovat. Teorian perusteella muodostin analyysirungon, johon laadin luokkia käsittekartan muotoon sosiaalityön mainitsemien arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan. Tämän jälkeen kävin aineistoa läpi ajatuskokonaisuuksina, jotka kirjoitin tiivistettyyn muotoon ja ryhmittelin analyysirungon mukaisesti luokkiin. Pääluokkia syntyi lopulta kolme, mutta ryhmittelyä haastoi aiheen abstraktius ja se, että monet ryhmät olivat usein jollain tapaa liitoksissa toisiinsa ja tulkittavissa siis useampaan luokkaan. Tästä johtuen olen päätenyt myös raportoimaan tuloksista tutkimuskysymysten mukaan ilman kysymysten sisäistä otsikointia.

Toisen tutkimuskysymyksen osalta käsittelin aineistoa induktiivisesti antaen ilmausten nousta aineistosta itsestään ilman etukäteen laadittua käsitejärjestelmää. Kävin siis aineiston uudestaan läpi alleviivaten tutkimuskysymykseen vastaavia ajatuskokonaisuuksia, jonka jälkeen kirjasin ilmaisut ylös aineiston mukaisin termein, eli pelkistäen sitä. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin aineiston, mikä tarkoittaa pelkistettyjen ilmauksien yhtäläisyyksien ja eroavuuksien etsimistä. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään edelleen samaksi luokaksi, eli abstrahoidaan. (Latvala ym., 2011, 28.) Toisen tutkimuskysymyksen osalta analysointi johti usean yläluokan syntymiseen, mutta tuloksiksi tuli myös monta yksittäistä, luokkiin suoraan liittymätöntä asiaa, jonka takia päädyin raportoimaan myös toisen tutkimuskysymyksen tulokset ilman eriteltyjä alaotsikoita. Syntyneitä luokkia olivat esimerkiksi poliittinen vaikuttaminen, yksilöiden asenteisiin vaikuttaminen, luonnonsuojelu, sekä käytännön pienet teot.

4 TULOKSET

4.1 Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityön arvoissa ja etiikassa

Keskustelu sosiaalityön ja ympäristön välisestä yhteydestä lähtee usein liikkeelle ihmisen suhteesta luontoon. (Dominelli, 2014; Gray & Coates, 2012; Norton, 2011) Sosiaalityön professio on kautta aikain korostanut sitoumustaan ihmisarvon kunnioittamiseen ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen. Pyrkimyksessään auttaa ihmisiä sosiaalityö on keskittynyt systeemiteoreettiseen näkemykseen ihmisestä osana ympäristöään (person-in-environment). Tämä malli on ohjannut ja valtuuttanut sosiaalityötä toimimaan yksilön ja yhteiskunnan yhdistämisen edistämiseksi. Ala on kuitenkin keskusteluissaan kritisoinut itseään siitä, että systeemiteoreettinen malli on sulkenut näkemyksensä ulkopuolelle luonnon osana tätä ympäristöä. (Norton, 2011, 299; Gray ym., 2012, 241.)

Esimerkiksi Mel Gray ja John Coates (2012) sekä Christine Lynn Norton (2012) ovat pohtineet sosiaalityön eettisten arvojen suhdetta luontoon nostamalla esiin ajatuksen ihmisen ja luonnon välisestä tasa-arvosta. Systeemiteoreettinen malli huomioi ympäristön vaikutuksen ihmisen elämänlaatuun, mutta samalla korostaa ihmiskeskeisyyttä ajattelemalla, että ympäröivällä luonnolla on arvoa vain niiltä osin kuin se vaikuttaa ihmiskunnan hyvinvointiin. Tämän näkemyksen pohjalta kysymykset liittyen toimista ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, saastuttamisen vähentämiseen sekä luonnonvarojen tasapuoliseen jakautumiseen ovat relevantteja vain koska niiden nähdään tukevan ihmiskunnan kestävyyttä. Taka-alalle on jätetty keskustelu siitä, onko esimerkiksi eläimillä ja luonnolla itseisarvoa, vai määritelläänkö niiden arvo vain välineellisenä ihmisen hyvinvoinnille. Sosiaalityölle tämä aiheuttaa ristiriitaa profession korostaessa itseään vähempiosaisten tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden puolustajana. Ristiriitaa syventää entisestään se, että yleisesti tiedostetaan ihmiskunnan vahva

negatiivinen vaikutus ilmastonmuutokseen ja luonnon tuhoutumiseen. (Gray ym., 2012, 241; Norton, 2012, 302.)

Sosiaalityön kannalta oleellista on myös se, että elollisen ja elottoman luonnon lisäksi ilmastonmuutoksen aiheuttamien kriisien suurimmiksi kärsijöiksi joutuvat useimmiten ihmiskunnan vähemmistöt, sekä naiset ja lapset. (Peeters 2012, 287; Gray ym., 2012, 239.) Lena Dominelli ja Rebecca Molyneux nostavat esimerkiksi tapaukset, joissa tehtaiden luontoon päästämät jätteet ovat saastuttaneet ihmisten elinympäristön pilaamalla juomaveden ja viljelykset, sekä aiheuttamalla sen myötä terveyshaittoja. Tätä on tapahtunut etenkin vähemmistöryhmien asuttamilla asuinalueilla, joissa asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin on ollut vähemmistöasemasta tai yhteiskunnallisesta statuksesta johtuen puutteellinen. Dominelli ja Närhi nostavat lisäksi sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien kyvyn vaikuttaa päätöksentekoon tiedon ja taitojen puutteen takia. (Dominelli, 2014, 339; Molyneux, 2010, 63; Närhi, 2004, 58.)

Muun muassa Dominelli ja Matthies käyttävät edellä mainitusta termiä ympäristöepäoikeudenmukaisuus. Dominelli määrittelee ympäristöepäoikeudenmukaisuuden yhteiskunnan kyvyttömyydeksi varmistaa luonnonvarojen tasapuolinen jakautuminen. (Dominelli, 2014, 339; Matthies, 2019, 34.) Matthies yhtyy Dominellin määritelmään, mutta korostaa lisäksi erityisesti heikommassa asemassa olevien oikeutta osallistua elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Matthiesin mukaan ympäristöoikeudenmukaisuus on sosiaalityölle haastava kysymys, sillä se velvoittaa ja oikeuttaa sitä osallistumaan ympäristökeskusteluun. Hän perustelee tätä ajatuksella sosiaalityön peruslähtökohdasta heikommassa asemassa olevien tasa-arvon ja oikeuksien puolustajana. Matthies nostaa esimerkiksi Suomen ympäristöepäoikeudenmukaisuudesta asuinalueiden eriarvoistumisen maankäytön, teollisuustuotannon sijoittamisen ja asumisen hinnanmuodostuksen johdosta. Hänen mukaansa kohtuuhintaiset vuokra-asunnot sijoittuvat usein ekologisesti epäedullisemmille asuinalueille, kuten moottoriteiden varteen tai teollisuusalueiden liepeille. Näin ollen sosiaalityössä kohdattavat kysymykset ovat usein myös kysymyksiä ympäristöoikeudenmukaisuudesta. (Matthies, 2019, 34.)

Matthies alleviivaa lisäksi sosiaalityön asiakkaiden mahdollisuutta ekologisiin valintoihin. Ekologisista valinnoista on tullut valistuneen kansalaisen normi, sekä tärkeä markkinoinnin väline. Kuluttaja pystyy pienellä lisähinnalla hankkimaan ekologisempia tuotteita ja palveluita. Ekologiset valinnat jäävät kuitenkin taka-alalle silloin kun rahat riittävät hädän tuskin perustarpeisiin, ja varojen riittäminen rajoittaa taloudellista toimintakykyä. Monet pienituloiset ovatkin joutuneet kehittämään vähäiseen kulutukseen ja omatoimisuuteen perustuvia selviytymiskeinoja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kirpputorit, sosiaalisen median kierrätys sivut, käsityöt ja tuunaus, sekä ruuan kasvattaminen. Edellä mainittujen käyttö ei suinkaan johdu aina taloudellisesta

pakosta, vaan voi olla myös tietoisesti tehty ympäristövalinta. Ympäristön kannalta lienee lopulta yhdentekevää, kummasta syystä ekologinen toiminta tapahtuu. Pääasia että luonnonvaroja jää myös tuleville sukupolville. Köyhyydestä nousevaa luovaa kulluttamista ja kekseliäisyyttä on kuitenkin ympäristöoikeudenmukaisuuden näkökulmasta epäeettistä romantisoida, sillä kaikilla ei valinnan mahdollisuutta yksinkertaisesti ole. Toisilta ei voi myöskään edellyttää niukkaa ekologista elämäntapaa, mikäli ei ole itse valmis vastaamaan. Matthiesin mukaan sosiaalityön tehtävänä onkin varmistaa, että tasavertaiset mahdollisuudet ekologisesti kestäviin valintoihin ja taloudellisen toimintakykyyn toteutuvat, sillä ne ovat liitoksissa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Matthies, 2019, 35.)

Ympäristöön liittyvät arvot ja etiikka ovat siis lopulta sosiaalityön perusarvoja oikeuksista, oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta. Sosiaalityön täytyy tasapainoilla ihmiskeskeisen, luontoa ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi säästävän, sekä luontoa sen itseisarvon takia vaalivan etiikan välillä. Länsimaiset sosiaalityön eettiset ohjeet kuitenkin painottavat vahvasti ihmiskeskeisyyttä ja ihmisten oikeuksia. Ekologiset arvot ja normit suorastaan loistavat poissaolollaan eettisistä ohjeista niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. (Peeters, 2012, 291-292.) Kansainvälisen sosiaalityön liiton (International Federation of Social Workers, IFSW) Maailmanlaajuinen sosiaalityön eettisten periaatteiden lausunto korostaa ihmiskunnan luontaisen arvon tunnustamista ja ihmisoikeuksien edistämistä. Ne käsittelevät myös pääsyä oikeudenmukaisiin resursseihin ja monimuotoisuuden kunnioittamista, mutta ekologista ympäristöä tai luontoa niissä ei mainita sanallakaan. Monimuotoisuuden kunnioittamisella tarkoitetaan kulttuurista ja etnistä monimuotoisuutta, ja niistä on puhuttu nimenomaan ihmiskunnan yksilön, perheen ja yhteisön tasolla. (International Federation of Social Workers, 2018.)

4.2 Ekologisten arvojen edistäminen sosiaalityössä

Kansainvälisessä ekososiaalisessa keskustelussa sosiaalityöllä nähdään olevan melko keskeinen rooli konkreettisten ekologisten yhteiskuntamallien etsinnässä. Keskusteluissa on alettu puhua maailmanlaajuisesta ekososiaalisesta ja yhteisöllisestä transformaatioliikkeestä, jonka tavoitteena on jatkuvasta kasvusta irrotettu taloudellinen ja poliittinen yhteiskuntamalli. (Matthies & Närhi, 2014, 101.) Muun muassa Jef Peeters (2012) esittää, että sosiaalityöntekijöillä tulisi olla ilmastokriisissä poliittinen agenda, ja heidän tulisi ottaa vahvempaa roolia poliittisena toimijana yhteiskunnan ohjaukseksi kestävään kehitykseen ja ekologisempaan yhteiskuntamalliin. Christine Lynn Nortonin (2012) mukaan tämä yhteiskunnallinen muutos tulisi lähteä yleisten ja yksilöllisten arvojen muuttamisesta ruohonjuuritasolta ylöspäin. Ekologisten arvojen

kehittyminen vaatii hänen mukaansa ihmisten syvempää ymmärrystä yhteydestään luontoon, jota sosiaalityön tulisi edistää lisäämällä yhteiskunnan tietoutta ympäristöön liittyvistä epäoikeudenmukaisuuksista, sekä niiden vaikutuksista yhteiskuntaan ja planeettaan. (Peeters, 2012, 289; Norton, 2012, 301-305.)

Kati Närhi (2004) nostaa väitöskirjassaan esille tietoisuuden edistämisen lisäksi järjestelmän rakenteisiin vaikuttamisen. Hänen mukaansa nykyinen suomalainen palvelukokonaisuuksiin keskittyvä rakenne perustuu ajatukseen, jonka mukaan ihmisen hyvinvoinnin ja paikallisen elinympäristön vuorovaikutus on pieni. Palvelujärjestelmä ei siis tunnista elinympäristöön liittyviä ekologisia ongelmia tai huomioi luontoon liittyviä resursseja relevantteina tekijöinä palveluiden järjestämisessä. Sekä Närhi että Peeters esittävät, että sosiaalityön tulisi irrottautua asemastaan ”kotimaisena” professiona, ja ottaa osaa kansainvälisiin liikkeisiin keskittyen rakenteelliseen ja sosiokulttuuriseen muutokseen. (Närhi, 2004, 58-66; Peeters, 2012, 293-294.)

Norton tuo ympäristöarvojen edistämiseksi sosiaalityössä käytännönläheisempiä tapoja: ihmisten yhteyttä ympäristöön ja luontoon voitaisiin lisätä esimerkiksi tuomalla toimistoihin viherkasveja ja vesilähteitä, sekä sijoittamalla näkyville luontoaiheisia kuvia, tauluja ja maalauksia. Norton ajattelee, että tarjoamalla ”altistumisen” luonnolle sosiaalityöntekijät voivat tuoda sen osaksi työskentelyä, ja viittaa Närhen väitöskirjassaan (2004) käyttämään ilmaukseen: ”luonto on joka puolella, sosiaalityöntekijöiden täytyy vain lisätä tietoisuutta siitä”. (Norton, 2012, 305.)

Myös Gray ja Coates ehdottavat artikkelissaan konkreettisia toimia ympäristökeskeisyyden lisäämiseksi. Heidän mukaansa sosiaalityön tulisi ottaa osaa vesistöjen suojelemiseen ja kehittämiseen, maatalousmaan säilyttämiseen sekä ekologiseen ruuantuotantoon. Esimerkkinä tällaisesta he käyttävät yhteisöpuutarhojen perustamista, jolla voitaisiin parantaa ruuan saatavuutta etenkin heikompiosaiten keskuudessa, mutta myös lisätä yhteisöllisyyttä. Yhteisöllinen tekeminen edistää yksilön yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden tunnetta, mikä voi Grayn ja Coatesin mukaan parantaa tämän toimintakykyä. Norton yhtyy pohdinnassaan Grayn ja Coatesin ehdotukseen ja toteaa, että yhteisöpuutarhoilla voi lisäksi olla lukuisia positiivisia terveysvaikutuksia paremman ravitsemuksen, fyysisen aktiivisuuden ja parantuneen psyykkisen terveyden myötä. (Gray ym., 2012, 204; Norton, 2012, 305-306.)

Ympäristöarvojen edistämiseksi on siis olemassa useita eri tapoja, ja sosiaalityön on käytettävä niissä luovuutta. Nortonin ja Peetersin mukaan muutos on tapahduttava ennen kaikkea rakenteellisesti, ja sen saavuttamiseksi sosiaalityön täytyy toimia yhteistyössä yksilöiden, organisaatioiden, yritysten ja valtiollisten hallintojen kanssa. Tämä vaatii kuitenkin myös professiolta itseltään muutosta, sillä nykyinen paradigma keskittyy vahvasti vain ihmisten auttamiseen. Sosiaalityön täytyykin siis tarkastella uudestaan omia arvojaan ja lähtökohtiaan suhteessa ympäristöön, jotta se voisi saada aikaan todellista muutosta. Mikäli professio ei tunnista ihmisen olevan osa

suurempaa yhtenäistä kokonaisuutta, se saattaa paitsi hukata relevanssinsa, myös tärkeän tilaisuuden osallistua eettisten ratkaisujen löytämiseen luonnon ja ihmiskunnan tämänhetkisiin ongelmiin. (Peeters, 2012, 294; Norton, 2012, 301-305.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut kuinka ekososiaalinen viitekehys ilmenee sosiaalityön arvoissa ja etiikassa. Aineiston perusteella voidaan todeta, että ilmentyminen tapahtuu useimmiten keskustelussa tasa-arvosta, oikeuksista ja oikeudenmukaisuudesta. Näissä keskusteluissa sosiaalialan tutkijat käyvät pohdintaa siitä mikä ylipääntään on ihmisen suhde luontoon ja millä tavoin sosiaalityön tulisi huomioida ympäristön arvo: tasa-arvoisena ihmisen kanssa, vai välineellisenä ihmisen hyvinvoinnille ja edellytyksenä ihmiskunnan selviytymiselle. Tämänhetkinen yleinen arvojärjestys näyttäisi heidän mukaansa pitävän ihmiskuntaa lähes ylivertaisessa asemassa ympäristöön ja luontoon verrattuna. Ihmisen ja luonnon tasa-arvon epäsuhtaan lisäksi keskusteluissa on nostettu esille epäoikeudenmukaisuus ihmisryhmien välillä: nykyinen poliittinen ja taloudellinen ideologia aiheuttavat luonnonvarojen ja resurssien epätasaista jakautumista ja voi joissain tapauksissa vaikuttaa jopa erittäin haitallisesti joidenkin ihmisryhmien elämään. Näin ollen ympäristöarvot ovat – tai pitäisi olla – mitä suurimmassa määrin myös sosiaalityön perusarvoja.

Sosiaalityö taas on professiona julistautunut yhteiskunnallisen muutoksen ja kehityksen edistäjäksi, ja ottanut tavoitteekseen lisätä nimenomaan tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Ympäristön kannalta on kuitenkin ongelmallista se, että ala ei kansallisella tai kansainvälisellä tasolla näytä tunnustavan luonnon arvoa omissa eettisissä periaatteissaan. Sosiaalityön arvot ja eettiset ohjeet perustavat toimintansa lähtökohdat ihmisarvolle ja ihmisoikeuksille, vaikka alan teoreettinen tieto tunnustaa ympäristön merkityksen ihmiselle ja ihmisen osana ympäristöä. Vaikuttaisi siis siltä, että jos ajatellaan luonnolla olevan arvoa muutenkin kuin ihmisen hyvinvoinnin välineenä, ovat sosiaalityön omat eettiset periaatteet ja lähtökohdat ristiriidassa sen toiminnan ja tavoitteiden kanssa.

Myös sosiaalityön käytännöissä ympäristöasioiden esiintyvyys näyttäisi vaihtelevan maantieteellisen sijainnin mukaan. Esimerkiksi Yhdysvaltojen New Mexicossa

ja Etelä-Afrikassa paikallinen sosiaalityö ottaa käytännössä osaa ympäristöasioihin muun muassa ilmastonmuutoksen aiheuttamien luonnonilmiöiden ja niistä syntyneiden kriisien kautta tukemalla sekä ihmiskuntaa että luontoa. (Molyneyx, 2010, 66.) Suomalaisessa sosiaalityössä taas ympäristö ja luonto näkyvät verrattain vähän. Toimintaa on kritisoitu järjestelmäkeskeiseksi yksilötyöskentelyksi, jossa ympäristön ajattelaan systeemiteoreettisen mallin mukaan tarkoittavan lähinnä sosiaalista ympäristöä eri tasoilla. Aineiston perusteella suomalainen sosiaalityön käytäntö ei ole juuri lainkaan tekemisissä ympäristöasioiden kanssa. Se ei maantieteellisen sijaintinsa takia kohtaa kriisejä kuten tsunamit tai maanjäristykset, eikä sen tarvitse suomalaisen lain-säädännön ja valvonnan ansiosta kantaa huolta esimerkiksi tehdasjätteiden päätyimisestä luontoon. Epäkohtia toki on, mutta niillä ei näytä olevan suomessa suoraa vaikutusta sosiaalityöhön tai sen asiakkaisiin.

Tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että sosiaalityöllä olisi kuitenkin mahdollisuuksia vaikuttaa ilmastokriisiin. Konkreettisia keinoja on esitelty monia, mutta tärkeimpänä aihetta tutkineet näkevät asenteenmuutoksen koko ihmiskunnan tasolla. Sosiaalityön tulisi Matthiesin, Nortonin, Närhen ja Peetersin mukaan ottaa vahvemmin osaa poliittiseen vaikuttamiseen, kouluttamalla ja tiedottamalla lisätä tietoisuutta ympäristöasioista, sekä ennen kaikkea muuttaa omia toimintatapojaan ja näkemystään ihmisestä kaiken keskipisteenä.

6 POHDINTA

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että vaikka ympäristöarvot ovat pohjimmiltaan samoja arvoja sosiaalityön lähtökohtien kanssa, huomioidaan niitä alan eettisissä ohjeistuksissa liian vähän. Esimerkiksi suomalaisen Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n julkaisemassa sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa käsitellään ainoastaan ihmisarvoja ja ihmisoikeuksia. Maininta resurssien ja voimavarojen tasapuolisen jakautumisen varmistamiseksi voidaan tulkita ohjeistuksessa tarkoittavan järjestelmän resursseja, jotka jakautuvat sosiaalityön asiakkaiden ja asiakasryhmien kesken. Viittauksia ympäristöön tai luontoon sosiaalityön arvoissa ja eettisissä ohjeissa ei ole. (ks. Talentia 2017.) Tämä on vahvassa ristiriidassa sen kanssa, että ilmastonmuutos ja ympäristöongelmat vaikuttavat vahvasti ja ajankohtaisesti koko kansakuntaan. Mikäli sosiaalityö haluaa pitää kiinni asemastaan heikompiensa puolustajana ja osallistua ilmastokriisin torjumiseen, tulisi sen pohtia uudestaan omia lähtökohtiaan suhteessa ympäristöön ja luontoon nostamalla ne osaksi eettisiä ohjeistuksia.

Tutkimustulosten käsittely sekä deduktiivisella että induktiivisella tavalla on mielestäni perusteltua tutkimuskysymysten tyyppin takia. Deduktiivinen eli teorialähtöinen analyysitapa on sopinut ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseen, sillä sen pohjana olen käyttänyt kansainvälisiä ja kansallisia sosiaalityön järjestöjen laatimia ammattieettisiä ohjeita ja arvoja. Vaikka olen rajannut aineistoani vahvasti esimerkiksi kielen ja maksullisuuden perusteella, on niissä toistunut useasti samat viittaukset oikeuksiin ja tasa-arvoon. Aineiston rajallisuudesta huolimatta tutkimustulokset ovat olleet hyvin samankaltaisia toistensa kanssa, jolloin voidaan olettaa tulosten olevan luotettavia. Induktiivinen eli aineistolähtöinen tapa on taas sopinut toisen tutkimuskysymykseen vastaamiseen, sillä sen tulosten analysoinnissa on korostunut aineistosta itsestään nousseet tavat ja ehdotukset ekologisten arvojen edistämiseksi. Toisen tutkimuskysymyksen tuloksiin aineiston rajaus on mahdollisesti

voinut vaikuttaa enemmän, sillä tuloksissa on todettu esimerkiksi maantieteellisen sijainnin vaikuttavan siihen miten ekososiaalinen viitekehys näkyy sosiaalityössä. Näin ollen kielelliset rajaukset ovat voineet jättää aineistoista pois jotain sellaista, mitä suomenkielisessä tai englanninkielisessä aineistossa ei nouse esiin.

Lisäksi tutkielman tulosten esittämiseen on joiltain osin vaikuttanut myös kirjallisuuskatsaus tutkimuksen tyyppinä sekä kandidaatintutkielman annettu ohjepituus, jonka vuoksi tulosten tarkasteleminen on ollut mahdollista tehdä vain tiivistetyssä muodossa. Samalla tämä luo kuitenkin mahdollisuuksia jatkotutkimuksiin, joissa voitaisiin tarkastella esimerkiksi sitä millä tavoin suomalaiset sosiaalityöntekijät kokevat ympäristöarvojen liittyvän työhönsä, tai millaisia ajatuksia ja ideoita heillä olisi ympäristön huomioimiseksi sosiaalityössä. Mielenkiintoista olisi myös tutkia millä tavoin ympäristöarvot voitaisiin sisällyttää osaksi sosiaalityön eettisiä ohjeistuksia ja millaisia vaikutuksia sillä olisi sosiaalityön käytäntöön, tai kuinka sosiaalityö Suomessa voisi konkreettisesti edistää yhteiskunnallisten arvojen muuttumista ympäristöystävällisemmäksi. Tutkielmani tulokset osoittavat kuitenkin tarpeen muutokselle sosiaalityön arvoissa ja etiikassa, sillä ilmastokriisin hillitseminen on kaikkien yhteinen etu ja tehtävä. Lisäksi ne tarjoavat jo nyt pieniä ideoita siihen, miten luontoa voitaisiin tuoda lähemmäksi sosiaalityötä ja sen asiakkaita.

LÄHTEET

- Boetto, H. (2017). A Transformative Eco-Social Model: Challenging Modernist Assumptions in Social Work. *British Journal of Social Work*, 47(1), 48-67. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw149>
- Dominelli, L. (2014). Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators. *International Social Work*, 57(4), 338 -345. <https://doi.org/10.1177/0020872814524968>
- Fink, A. (2005). *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Sage Publications Inc.
- Gray, M. & Coates, J. (2011). Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 239-247. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00852.x>
- Harjula, M. (2020). Eletty sosiaalityö kahden sukupolven murroskokemuksena 1940–2000. Teoksessa J. Moilanen, J. Annola & M. Satka (toim.) *Sosiaalityön käännteet* (s. 47-75). SoPhi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8041-2>
- International Federation of Social Workers IFSW. (2018). *Global Social Work Statement of Ethical Principles*. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>. Luettu 22.1.2022.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. (2001). Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi : sisällönanalyysi. Teoksessa: S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.) *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä* (s. 21-43). WSOY.
- Marlow, C. & Van Rooyen, C. (2001). How green is the environment in social work? *International Social Work*, 44(2), 241-254. <https://doi.org/10.1177/002087280104400208>
- Matthies, A.-L. (2019). Kohti kestäväää taloutta: ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön. Teoksessa M. Zechner & K. Viitasalo (toim.) *Avauksia taloussosiaalityöstä* (s. 33-40). Jyväskylän yliopisto.
- Matthies, A.-L. & Närhi, K. (2014). Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä. Teoksessa A. Pohjola, M. Laitinen & M. Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö* (s. 87-116). UNIPress.
- Matthies, A.-L., Peeters, J., Hirvilammi, T. & Stamm, I. (2020). Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 378-389. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12423>
- Molyneyx, R. (2010). The Practical Realities of Ecosocial Work: A Review of the Literature. *Critical Social Work*, 11(2), 61-69. <https://doi.org/10.22329/csw.v11i2.5824>
- Norton, C. L. (2011). Social work and the environment: An ecosocial approach. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 299-308. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00853.x>

- Närhi, K. (2015). Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä. *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 23(3), 322-328.
<https://journal.fi/janus/article/view/53002>
- Närhi, K. (2004). *The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto] JYX-julkaisuarkisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1834-3>
- Niemelä, P. (2016). Hyvinvoinnin edistäminen sosiaalityön eetoksena. Teoksessa M. Törrönen, K. Hänninen, P. Jouttimäki, T. Lehto-Lundén, P. Salovaara, M. Veistilä & A. Anttonen (toim.) *Vastavuoroinen sosiaalityö* (s. 96-106). Gaudeamus.
- Peeters, J. (2011). The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 287-298.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00856.x>
- Pimm, S. L. & Smith, R. L. *Ecology*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/science/ecology>. Luettu 19.2.2022.
- Ranta-Tyrkkö, S. (2018). *Tulevat ilmastot ja sosiaalityön etiikka*. Alusta! Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisu.
<https://www.tuni.fi/alustalehti/2018/11/02/tulevat-ilmastot-ja-sosiaalityon-etiikka/>
- Rauhala, P.-L. & Harrikari, T. (2020). Modernisaatio, sosiaalityö ja sen kansainväliset avantgardistit. Teoksessa J. Moilanen, J. Annola & M. Satka (toim.) *Sosiaalityön käännteet* (s. 76-109). SoPhi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8041-2>
- Raunio, K. (2009). *Olemainen sosiaalityössä*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Riihinen, O. (2012). Ekologisen kriisin juuret: vähään tyytymisestä halujen ekspansioon. Teoksessa T. Helne, T. Silvasti & V. Hukka (toim.) *Yhteyksien kirja : etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla* (s. 30-43). Kelan tutkimusosasto.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston opetusjulkaisu 62.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>
- Sosnet. (2021). *Sosiaalityön määritelmä*.
<https://www.sosnet.fi/FI/Sosnet/Sosiaalityon-maaritelma>. Luettu 19.12.2021.
- SYKE Suomen ympäristökeskus. (2021a). *Ekosysteemit muuttuvassa ilmastossa*.
<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/c6340184-2d15-4371-87e1-57d914e6cafc/monimuotoisuus-ekosysteemeissa.html>. Luettu 9.12.2021.
- SYKE Suomen ympäristökeskus. (2021b). *Yhteiskunta*. <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/9c6c26bd-91e2-4894-b50c-634b1038b466/yhteiskunta.html>. Luettu 9.12.2021.
- SYKE Suomen ympäristökeskus. (2017). *Mittaukset kertovat ilmaston muuttuvan*.
<https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/60d35ca2-9874-406e-bb9f-608e5b60746d/mittaukset-kertovat-ilmaston-muuttuvan.html>.
 Luettu 9.12.2021.
- Talentia ry. (2017). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*.
<https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>. Luettu 19.12.2021.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. (2021). *Ilmastonmuutos*.
<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/ilmasto-ja-saa/ilmastonmuutos>.
Luettu 9.12.2021.

Toikko, T. (2005). *Sosiaalityön ideat: johdatus sosiaalityön historiaan*. Vastapaino.